

Sygn. akt I ACa 1052/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Jan Futro(spr.)

Sędziowie: SA Małgorzata Kaźmierczak,

SO Maciej Rozpędowski

Protokolant: st. sekr. sąd. Izabela Kyc

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2018 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa J. S. i Z. S.

przeciwko (...) spółka z o.o. z siedzibą w P.,

(...) S.A. z siedzibą w P.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 1 czerwca 2017 r.

sygn. akt XVIII C 520/15

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 6 i zasądzoną w punkcie 4 kwotę podwyższa do kwoty 1984,88 zł (słownie: jeden tysiąc dziewięćset osiemdziesiąt cztery 88/100 zł) z odsetkami ustawowymi liczonymi od 19.07.2011 r. do dnia zapłaty, z tym, że od 1.01.2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie oraz w punkcie 3 i zasądzoną kwotę obniża do kwoty 3057 i w punkcie 7 zasądzoną kwotę obniża do kwoty 4.257 zł a także uchyla punkt 8;
2. oddala apelację w pozostałej części;
3. zasądza od pozwanego (...) sp. z o.o. na rzecz powodów solidarnie kwotę 315 zł.

Maciej Rozpędowski Jan Futro Małgorzata Kaźmierczak

I A Ca 1052/17

UZASADNIENIE

Powodowie J. S. oraz Z. S. w pozwie wniesionym dnia 30 grudnia 2011 r. wnieśli o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym, że pozwani (...) sp. z o.o. w (...) S. A. z siedzibą w P. mają zapłacić im solidarnie kwotę 45 300 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 9 lipca 2011 roku do dnia zapłaty oraz że pozwany (...) sp.

z o.o. ma zapłacić powodom kwotę 30 200 złotych wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 9 lipca 2011 roku do dnia zapłaty wraz z kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu twierdził, że są właścicielami nieruchomości, na których usytuowane są słupy energetyczne, linie średniego i niskiego napięcia oraz stacja transformatorowa będąca własnością spółki (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. – jako następcy (...) S.A. Dochodzone kwoty stanowią wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości oraz odszkodowanie z tytułu ponoszonych przy gospodarowaniu szkód powstałych na skutek posadowienia spornych linii energetycznych i związanej z nimi infrastruktury technicznej.

W dniu 24 stycznia 2012 roku Sąd Okręgowy w Poznaniu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym zgodny z żądaniem pozwu.

W sprzeciwie pozwanego (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. od nakazu zapłaty wniesiono o oddalenie powództwa w całości, a także o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. W ocenie pozwanego powództwo nie zostało udowodnione, co do wysokości roszczenia. Nie została też udowodniona szkoda, która może być podstawą wypłaty odszkodowania. Pozwany podniósł także zarzut przedawnienia części roszczenia powodów.

Pozwany (...) S.A. w sprzeciwie z dnia 14 lutego 2012 roku wniósł o oddalenie powództwa, a także o zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł. Pozwany zaprzeczył, aby na działce nr (...) znajdowały się 3 słupy. Pozwany zaprzeczył także, aby korzystanie z posadowionych na nieruchomościach powodów urządzeń przesyłowych odbywało się bez tytułu prawnego w złej wierze. W piśmie procesowym z dnia 8 listopada 2012 roku pozwany (...) S.A. z siedzibą w P. podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powodów.

Ostatecznie powodowie domagali się zasądzenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości za okres:

od 1 sierpnia 2001 roku do 31 października 2011 roku w stosunku do nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...) (grunty orne oraz użytki rolne zabudowane), położonej w gminie O., obręb W., dla której Sąd Rejonowy w Złotowie prowadzi KW nr (...),

od 29 maja 2003 roku do 31 października 2011 roku w stosunku do nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w gminie O., obręb W., dla której Sąd Rejonowy w Złotowie prowadzi księgę wieczystą nr (...),

od 1 sierpnia 2001 roku do 31 października 2011 roku w stosunku do nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w gminie O., obręb L., dla której Sąd Rejonowy w Złotowie prowadzi KW nr (...),

od 29 maja 2003 roku do 15 grudnia 2010 roku w stosunku do nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w gminie O., obręb W., dla której Sąd Rejonowy w Złotowie prowadzi obecnie księgę wieczystą nr (...) na rzecz K. S. (przed odłączeniem (...))

Powodowie dochodzili wynagrodzenia za bezumowne korzystanie od pozwanych (...) S.A. i (...) sp. z o.o. solidarnie kwoty 18 200 zł za okres od 1 sierpnia 2001 roku do 30 czerwca 2007 roku, a także od pozwanego (...) sp. z o.o. kwoty 12.000 zł za okres od dnia 1 lipca 2007 roku do 30 października 2011 roku.

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie odszkodowania z tytułu ponoszonych przy gospodarowaniu szkód powstałych na skutek posadowienia spornych linii energetycznych i związanej z nimi infrastruktury technicznej.

W tym zakresie powodowie dochodzili solidarnie od pozwanych (...) S.A. i (...) sp. z o.o. kwoty 27 300 zł od dnia 1 sierpnia 2001 roku do 30 czerwca 2007 roku, a także od pozwanego (...) sp. z o.o. kwoty 18 200 zł za okres od dnia 1 lipca 2007 roku do 30 października 2011 roku.

Wyrokiem z dnia 1 czerwca 2017 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu zasądził solidarnie od pozwanych (...) sp. z o.o. z siedzibą w (...) SA z siedzibą w P. na rzecz powodów kwotę 6,41 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od 19.07.2011 r. do dnia zapłaty z tym, że od 1 stycznia 2016 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie a w pozostałym zakresie powództwo przeciwko (...) SA z siedzibą w P. oddalił.

Zasądził także od pozwanego (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. na rzecz powodów kwotę 488,50 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości oraz kwotę 933,95 zł tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od tych kwot od dnia 19.07.2011 r. do dnia zapłaty z tym, że od 1 stycznia 2016 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie a w pozostałym zakresie powództwo przeciwko (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. oddalił.

Orzekając o kosztach procesu zasądził od powodów na rzecz pozwanego (...) SA z siedzibą w P. kwotę 3 357zł oraz na rzecz pozwanego (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. kwotę 5 657 zł.

Nakazał też ściągnąć od powodów na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) kwotę 9 936,84 zł.

Jako podstawy rozstrzygnięcia Sąd I instancji powołał następujące ustalenia.

Powodom J. i Z. S. przysługuje prawo własności nieruchomości położonych w powiecie (...), gmina O., obręb L. – działki nr (...) oraz obręb W. – działki nr (...).

Ponadto w okresie od 29 maja 2003 roku do 15 grudnia 2010 roku powodowie byli właścicielami nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...) położonej w gminie O., obręb W..

Dla wsi W. nie został sporządzony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Linia energetyczna niskiego napięcia przechodząca przez miejscowość W. (C.) została wybudowana w 1936 roku. Decyzją z dnia 15 lutego 1984 roku Naczelnika Miasta i Gminy O. zezwolono na wykonanie linii energetycznej napowietrznej w miejscowości W.. Powodowie zostali o powyższym poinformowani poprzez doręczenie decyzji administracyjnej dotyczącej działek (...). Powodowie nie odwoływali się od decyzji. W 1984 roku wymieniono stare drewniane słupy na nowe. Kolejna modernizacja powołanej linii energetycznej nastąpiła w 2010 roku. Przez cały okres linia energetyczna zachowała przebieg taki, jaki nadano jej w 1936 roku. Modernizacja podlegała bowiem jedynie na wymianie na nowe urządzenia, a nie na zmianie trasy przebiegu sieci przesyłowej.

Do dnia 30 czerwca 2007 roku pozwany (...) S.A. był właścicielem urządzeń służących do przesyłu energii elektrycznej, które są posadowione na nieruchomościach należących do powodów. W dniu 30 czerwca 2007 roku aktem notarialnym Rep. A. nr (...) pozwany (...) S.A. dokonał zbycia swojego oddziału, stanowiącego organizacyjnie i finansowo wyodrębniony zespół składników materialnych i niematerialnych, przeznaczonych do realizacji zadań gospodarczych związanych z dystrybucją energii elektrycznej na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w P..

Na nieruchomościach powodów znajdują się obiekty infrastruktury energetycznej nadziemnej składające się z linii napowietrznej, słupów energetycznych i stacji transformatorowej.

Na działce (...) posadowiony jest 1 pojedynczy słup, na działce (...) posadowione są 3 pojedyncze słupy oraz jeden podwójny, na działce (...) posadowiony jest jeden pojedynczy słup oraz 4 słupy podwójne (po 2010 roku to 2 słupy podwójne i 3 pojedyncze), na działce (...) posadowiony jest jeden słup pojedynczy oraz 4 słupy podwójne, na działce (...) posadowiony jest jeden podwójny słup.

Powodowie gospodarstwo przejęli po rodzicach. Obecnie uprawiają ok. 40 ha ziemi.

Powodowie na ziemi rolnej uprawiali pszenicę i żyto. W tunelach na działkach ogrodowych uprawiali rośliny ozdobne takie jak słonecznik, chryzantemy. Uprawa była w pełni zmechanizowana. Do pomocy w gospodarstwie zatrudniano

odpłatnie osoby trzecie. Produkty rolne były zaś sprzedawane wprost z gospodarstwa (brak inwentarza) lub na bazarze w S..

Powierzchnia wyłączona z produkcji zajęta przez obiekty infrastruktury energetycznej nadziemnej do 2010 roku wyniosła łącznie 81 m², czyli jeden słup pojedynczy o szerokości 0,2 m – powierzchnia wyłączona 11 m², 4 słupy podwójne o szerokości 0,20 m – powierzchnia wyłączona 66 m² (w tym 11 m² x 4 słupy podwójne x 1,5 wskaźnika zwiększający dla słupa podwójnego) i 1 stacja transformatorowa 4m². Powierzchnia wyłączona z produkcji zajęta przez obiekty infrastruktury energetycznej nadziemnej po 2010 roku wynosi łącznie 70,00 m², czyli 3 słupy pojedyncze o szerokości 0,20 – 0,30 m – powierzchnia wyłączona 33 m², 2 słupy podwójne o szerokości 0,20 m – powierzchnia wyłączona 33 m² (w tym 11 m² x 2 słupy podwójne x 1,5 wskaźnik zwiększający dla słupa podwójnego) i 1 stacja transformatorowa 4m².

Powodowie ponoszą dodatkowe koszty z tytułu ręcznej agrotechniki upraw ogrodnich na powierzchni wyłączonej z możliwości mechanicznej agrotechniki upraw kwiatowych pomniejszonej o powierzchnię trwale wyłączoną z uprawy tj. zajęta przez słupy energetyczne pojedyncze, podwójne i stację transformatorową. Do 2010 roku powierzchnia ta wynosiła 76,7 m², po 2010 roku 65, 5 m².

Wysokość utraty dochodu rolnego z tytułu usytuowania słupów energetycznych na działkach oznaczonych geodezyjnie numerami (...) uwzględniając prowadzone na nich, wskazane w uzasadnieniu uprawy w latach od 2001 - 2011 wyniosła łącznie 3 721,23 zł, w tym w okresie od 1.08.2001 r. do 30.06.2007 r. – 1 974,55zł, a od 1 lipca 2007 roku do 31 października 2011 - 1746,68zł

Wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie dla poszczególnych nieruchomości wyniosła:

a/ dla działek oznaczonych geodezyjnie numerami (...) obręb L. od 1 sierpnia 2001 roku do 30 czerwca 2007 roku 74, 21 zł, a od 1 lipca 2007 roku do 31 października 2011 roku 179,22 zł razem 253,43 zł,

b/ dla działki oznaczonej geodezyjnie numerem (...) obręb W. od 1 sierpnia 2001 roku do 30 czerwca 2007 roku 296, 53 zł, a od 1 lipca 2007 roku do 31 października 2011 roku 718, 73 zł razem 1 015,26 zł,

c/ dla działki oznaczonej geodezyjnie numerem (...) obręb W. od 1 sierpnia 2001 roku do 30 czerwca 2007 roku 159,19 zł, a od 1 lipca 2007 roku do 31 października 2011 roku 385,15 zł razem 544,34 zł,

d/ dla działki oznaczonej geodezyjnie numerem (...) obręb W. od 1 sierpnia 2001 roku do 30 czerwca 2007 roku 6,41 zł, a od 1 lipca 2007 roku do 31 października 2011 roku 15, 49 zł razem 21,90 zł,

e/ dla działki oznaczonej geodezyjnie numerem (...) obręb W. od 1 sierpnia 2001 roku do 30 czerwca 2007 roku 35,46 zł, a od 1 lipca 2007 roku do 31 października 2011 roku 85,66 zł razem 121, 12 zł,

f/ dla działki oznaczonej geodezyjnie numerem (...) obręb W. od 1 sierpnia 2001 roku do 30 czerwca 2007 roku 15,09 zł, a od 1 lipca 2007 roku do 31 października 2011 roku 34,49 zł razem 49,58 zł,

g/ dla działki oznaczonej geodezyjnie numerem (...) obręb W. od 1 sierpnia 2001 roku do 30 czerwca 2007 roku wynosi 1575, 13 zł, a od 1 lipca 2007 roku do 31 października 2011 roku 2 112,72 zł razem 3 687,85 zł.

Łącznie nominalna wartość bezumownego korzystania w okresie od 1 sierpnia 2011 roku do 30 czerwca 2007 roku wyniosła 2 162,02 zł, a od 1 lipca 2007 roku do 31 października 2011 roku 3 531,46 zł, razem 5 693,48 zł.

Powodowie zwracali pozwanemu (...) sp. z o.o. uwagę na utrudnienia w uprawie roślin i obsłudze tuneli foliowych, jak również na zwiększenie kosztów upraw, jakie niesie ze sobą usytuowanie na działkach pozwanych słupów

energetycznych i stacji transformatorowej. Pozwany w piśmie z dnia 11 sierpnia 2010 roku zwrócił się z prośbą o sprzedaż na jego rzecz części działki nr (...), na której zlokalizowana jest stacja transformatorowa.

W dniu 4 lipca 2011 roku powodowie wezwali pozwanych do zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości oraz trwałe wyłączenie z produkcji rolnej i utrudnienia w uprawie części gruntów w kwocie 150 000 zł. Pozwany (...) S.A. odmówił zapłaty. Pozwany (...) sp. z o.o. zażądał dostarczenia dodatkowych dokumentów.

Powodowie złożyli wniosek do sądu o zavezwanie do próby ugodowej, jednak pozwani odmówili zawarcia ugody nie przedstawiając nawet swoich ewentualnych propozycji w tym zakresie.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, że co do zasady roszczenia powodów znajdują swoje uzasadnienie w przepisach art. 224 k.c. i art. 225 k.c. w zw. z art. 352 § 2 k.c. oraz w związku z art. 230 k.c.

Podzielając stanowisko zawarte w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2010 roku III CZP 116/09 (Biul. SN 2010/1/10-11) Sąd Okręgowy przyjął, że decyzja z dnia 15 lutego 1984 wydana przez Naczelnika Miasta i Gminy O. na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości jest tytułem prawnym dla przedsiębiorcy przesyłowego do stałego korzystania z wymienionych w tej decyzji nieruchomości oznaczonych geodezyjnie nr (...), pozwany pozostawał zatem w dobrej wierze a w konsekwencji roszczenia które dotyczyły wynagrodzenia za bezumowne korzystanie w zakresie korzystania z przedmiotowych nieruchomości okazały się pozbawione podstawy prawnej i w konsekwencji podlegały oddaleniu.

Odnosząc się do zarzutu przedawnienia Sąd Okręgowy wskazał, że do dochodzenia świadczenia z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości mają zatem zastosowanie ogólne przepisy o przedawnieniu roszczeń, w tym art. 118 k.c. ustanawiający podstawowy 10-letni termin przedawnienia oraz 3-letni termin przedawnienia dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Co do zasady rolnicy są przedsiębiorcami, za wyjątkiem tych, którzy prowadzą gospodarstwo jedynie w celu zaspokajania własnych potrzeb. Do kategorii tej należą rolnicy nieuczestniczący w obrocie gospodarczym, którzy prowadzą gospodarstwo rolne zaspakajające jedynie potrzeby własnej rodziny, wymagane bowiem uczestnictwa w obrocie polega na realizowaniu swojej działalności przez odpłatne ekwiwalentne świadczenia wzajemne spełniane za pomocą wielorazowych czynności faktycznych i prawnych np. umów kontraktacji lub sprzedaży produktów rolnych (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 40/91).

Działalność rolnicza powodów nie miała takiego charakteru.

Mając to na uwadze Sąd przyjął, iż roszczenie powodów o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości winno podlegać 3-letniemu okresowi przedawnienia bowiem jest ściśle związane z prowadzoną przez powodów działalnością gospodarczą.

Zatem roszczenie powodów o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie podlegało w sprawie przedawnieniu za okres objęty żądaniem pozwu od 1 sierpnia 2001 roku do 24 lipca 2008 roku (za wyjątkiem roszczenia dotyczącego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości oznaczonej geodezyjnie nr (...), na której posadowiony jest dom mieszkalny powodów i bezspornie na tej nieruchomości nie jest prowadzona działalność rolnicza, a zatem w sprawie termin przedawnienia co do tej działki wynosi lat 10). Powodowie przerwali bieg przedawnienia swojego roszczenia przez zavezwanie pozwanych do zawarcia próby ugodowej (sprawa IX Co Sądu Rejonowego Poznań Grunwald i J. w P. 25 lipca 2011 roku).

W tych okolicznościach zasadne okazało się żądanie powodów o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie za okres od 25 lipca 2008 roku do 31 października 2011 roku (z uwzględnieniem różnicy sytuacji prawnej co do działki (...)).

Wartość wynagrodzenia za bezumowne korzystania z nieruchomości powodów oznaczonych geodezyjnie jako:

- działka nr (...) zapisana w KW nr (...) wyniosła 21,90 zł (w tym 6,41 zł za okres od 1 sierpnia 2001 do 30 czerwca 2007),
- działka nr (...) zapisana w KW (...) wyniosła 227,03 zł,
- działki nr (...) zapisane w KW nr (...) wynosiła 145,38 zł,
- działka nr (...) zapisana w KW numer (...) wynosiła 15, 65 zł,
- działka nr (...) zapisanej w KW numer (...) wynosiła 9,21 zł.

Łącznie nominalna wartość należnego powodom wynagrodzenia za bezumowne korzystanie wyniosła 494,91 zł i to za okres od 25 lipca 2008 roku do 31 października 2011 roku za wyjątkiem działki (...) (badaniu podlegał okres od 25 lipca 2008 roku do 15 grudnia 2010 roku).

Wysokość należnego powodom z tego tytułu wynagrodzenia była zależna m.in. od obszaru zajętej przez stronę pozwanego części nieruchomości.

Wobec powyższego, mając na uwadze treść art. 55⁴ k.c. Sąd w punkcie 1 wyroku zasądził solidarnie od pozwanych (...) sp. z o.o. z siedzibą w (...) S.A. z siedzibą w P. na rzecz powodów kwotę 6,41 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z działki nr (...) zapisanej w KW nr (...), następnie zasądzono od pozwanego (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. na rzecz powodów kwotę 488,50 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie nieruchomości oznaczonych geodezyjnie numerami (...) w pozostałym zakresie powództwo przeciwko pozwanym w tym zakresie oddalono (pkt 2 i 6 sentencji wyroku).

Odnosząc się do żądania odszkodowania Sąd Okręgowy wskazał, że roszczenie o zwrot utraconych korzyści wymaga, że naruszający dopuścił się deliktu rozumianego jako działanie sprzeczne z normami prawa, a nawet zwyczajami lub zasadami współżycia społecznego. W tych warunkach powodowie powinni przed Sądem wykazywać, że zaistniały przesłanki z art. 415 k.c. dla przypisania pozwanym odpowiedzialności odszkodowawczej.

Sąd Okręgowy podzielił pogląd Sądu Najwyższego, wyrażony m.in. w postanowieniu z dnia 22 października 2002 r. III CZP 64/02 i wyroku z dnia 11 grudnia 2009 r. V CSK 175/09. że ingerencja w prawo własności, polegająca na przeprowadzeniu urządzenia przesyłowego bez zezwolenia organu administracji i bez zgody właściciela nieruchomości może stanowić podstawę odpowiedzialności deliktowej.

Powodowie wykazali, że w związku z posadowieniem na ich nieruchomościach urządzeń przesyłowych ponieśli zwiększone koszty prowadzonego gospodarstwa, a także wymierne straty związane ze zmniejszeniem uzyskiwanych plonów.

Z przyczyn wskazanych wyżej bezprawność działania strony pozwanej została jednak wyłączona w stosunku do działek związanych z posiadaniem przez pozwanego nieruchomości oznaczonych geodezyjnie numerami (...).

Ponadto bezpodstawne okazało się również żądanie powodów zapłaty odszkodowania za bezprawne korzystanie przez powoda z nieruchomości oznaczonej geodezyjnie nr (...) (KW nr (...)), gdzie posadowiony był dom mieszkalny i powodowie nie uprawiali żadnych upraw, i nie prowadzili hodowali roślin.

Zasadny okazał się także w tej części roszczenia podniesiony przez pozwanych zarzut przedawnienia mający uzasadnienie w treści art. 442 k.c. oraz art. 4421 k.c.

W tych okolicznościach żądanie powodów zapłaty odszkodowania za okres od 1 sierpnia 2001 roku do 24 lipca 2008 roku okazało się przedawnione i podlegało oddaleniu w całości wobec (...) SA i w części wobec (...) sp. z o.o. (pkt 2 i 6 wyroku).

Zasadnym natomiast należało uznać żądanie powodów zapłaty odszkodowania za okres od 25 lipca 2008 roku przez pozwanego E. O. w związku z bezprawnym wykorzystywaniem części gruntów powodów stanowiących:

- działkę nr (...) (zapisana w KW numer (...)), co do której odszkodowanie należne powodom wyniosło 888, 26 zł,
- działki nr (...) (zapisanych w KW numer (...)), co do których odszkodowanie należne powodom wyniosło 17,01 zł,
- działkę nr (...) (zapisana w KW numer (...)), co do której odszkodowanie należne powodom wyniosło 17,01 zł,
- działkę nr (...) (zapisana w KW numer (...)), co do której odszkodowanie należne powodom wyniosło 11,67 zł.

Wobec powyższego w punkcie 5. wyroku zasądzono od pozwanego (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. na rzecz powodów kwotę 933,95 zł tytułem odszkodowania.

Co do roszczenia odsetkowego obejmującego zarówno żądanie zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, jak i odszkodowania orzeczono na podstawie art. 481 k.c. Powodowie wykazali na podstawie załączonych do pozwu dokumentów (k. 80 – 85), że skierowali do pozwanych wezwania do zapłaty z dnia 4 lipca 2011 roku w dniu 6 lipca 2011 roku. Biorąc pod uwagę, obrót pism wysłanych drogą pocztową Sąd przyjął, iż pisma najpóźniej dotarły do pozwanych jako adresatów w dniu 11 lipca 2011 roku, a w wezwaniu do zapłaty określono 7 dniowy termin na spełnienie świadczenia, zatem pozwani przynajmniej od dnia 19 lipca 2011 roku pozostawali w opóźnieniu ze spełnieniem należnego świadczenia na rzecz powodów.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu - wskazując, co się na nie składa - Sąd Okręgowy powołał przepisy art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz art. 100 zdanie drugie k.p.c. w zw. z § 6 pkt 5 oraz w przypadku postępowania zażaleniowego z § 12 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Sąd Okręgowy wskazał również przyczyny dla których uznał za właściwe niestosowanie normy zawartej w art. 102 k.p.c.

Od wyroku tego zaskarżając go w części, w jakiej w punkcie 6 wyroku oddalono wobec (...) sp. z o.o. powództwo o zapłatę kwoty 1 496,38 zł i orzeczono o kosztach procesu apelację wnieśli powodowie zarzucając zaskarżonemu wyrokowi

1. naruszenie prawa materialnego to jest art. 118 k.c. poprzez błędną wykładnię przejawiającą się w nieprawidłowym rozumieniu pojęcia „roszczeń związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą”, co skutkowało przyjęciem 3 letniego terminu przedawnienia roszczeń powodów z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, w sytuacji gdy powodowie są osobami fizycznymi, które w momencie orzekania nie prowadziły już działalności wytwórczej w rolnictwie, a środki uzyskane ze zgłoszonego roszczenia nie mogą być przeznaczone na prowadzenie takiej działalności.

2. naruszenie art. 224 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie oraz art.225 k.c. poprzez jego niezastosowanie w zw. z art.352§2 k.c. wskutek błędnego uznania, że podstawa prawna do korzystania przez pozwaną z działek (...) wynikająca z decyzji z 15.02.1984r. dotyczy również korzystania z działki (...) w zakresie linii energetycznej średniego napięcia, która nie była przedmiotem w/w decyzji, co skutkowało uznaniem, że pozwana miała tytuł prawny do korzystania z działki (...).

3. naruszenie prawa procesowego - art. 233 k.p.c. poprzez brak dokonania wszechstronnej oceny dokumentów przedłożonych przez pozwaną (...) S.A. przy sprzeciwie od nakazu zapłaty, w szczególności decyzji z 15.02.1984 r., decyzji zatwierdzającej projekt remontu oraz protokołu porządkowego i braku skonfrontowania tych dokumentów z faktycznym przebiegiem linii energetycznych, w szczególności w zakresie działek (...) - wynikającym z opinii biegłych.

4. błąd w ustaleniach faktycznych przejawiający się w przyjęciu, że przebieg linii energetycznej od 1936 jest niezmienny w sytuacji gdy z opinii biegłych oraz zeznań świadków i stron wynika, że w 1984 r. doszło do przebudowania istniejącej linii, a w 2010 roku doszło do przebudowy linii na działkach nr (...) co wiązało się ze zmianą jej przebiegu, jak również, że na działce nr (...) posadowiony jest dom powodów, co jest niezgodne z treścią ksiąg wieczystych, wypisów z ewidencji gruntów i stanem faktycznym opisanym w opiniach biegłych.

5. naruszenie art.102 poprzez jego niezastosowanie i obciążenie powodów kosztami w całości w sytuacji gdy powodowie przed wytoczeniem powództwa dążyli do wyjaśnienia sytuacji prawnej ich nieruchomości a pozwani dali powód do wszczęcia procesu, gdyż pomimo wzywania ich do zapłaty, a następnie zawezwania do próby ugodowej nigdy nie powoływali się na fakt posiadania jakiegokolwiek tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości powodów, odmawiając zapłaty bez wskazywania żadnej podstawy, a przedłożona przez (...) S.A. decyzja z 15.02.1984r. dotyczy tylko niektórych działek będących przedmiotem sporu, a ponadto w sytuacji gdy powodowie dążąc do ograniczenia kosztów postępowania już w pozwie złożyli wniosek o wydanie wyroku wstępnego w sprawie, który został przez Sąd zignorowany, a ponadto powodowie nie mieli żadnego wpływu na wysokość kosztów związanych ze sporządzeniem opinii przez aż 3 biegłych, których opinie okazywały się wadliwe bądź niewystarczające do wydania rozstrzygnięcia, a pozwane, pomimo zobowiązania Sądu w tym zakresie, nie przedłożyły dokumentów, które mogłyby stanowić podstawę wydania opinii w sprawie, a ponadto Sąd pominął aspekt trudnej sytuacji finansowej powodów, która były przyczyną częściowego zwolnienia ich z obowiązku uiszczenia zaliczki na poczet opinii biegłego.

6. naruszenie art. 102 k.p.c. w zw. § 12 ust. 2 w zw. z § 6 rozporządzenia ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu poprzez zasądzenie od powodów na rzecz każdego z pozwanych kosztów postępowania zażaleniowego w wysokości po 940 złotych, a nie zniesienie tych kosztów wzajemnie, w sytuacji gdy również powodowie wnieśli zażalenie na postanowienie Sądu w przedmiocie wysokości wynagrodzenia biegłej G. Ś., a zażalenie to obejmowało tożsame zarzuty i wnioski jak zażalenia pozwanych i w takim stopniu zostało przez Sąd Apelacyjny uwzględnione, a zatem nie można uznać ich za przegrywających postępowanie zażaleniowe, a nadto powodowie nie mieli żadnego wpływu na treści zaskarżonego orzeczenia, ani oczywiście wadliwość wydanej przez biegłą opinii i w żadnym stopniu nie przyczynili się do powstania tych kosztów,

7. naruszenie art. 98 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu poprzez jego niezastosowanie i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej spółki (...) sp. z o.o. kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 4 800 złotych (2 x 2 400zł) a nie w kwocie 3 600 złotych, bez wskazania jakichkolwiek okoliczności mających to uzasadnić.

8. naruszenie art.100 k.p.c. poprzez brak stosunkowego rozdzielenia kosztów pomiędzy powodów a pozwaną (...) sp. z o.o., w sytuacji gdy roszczenie powodów okazało się uzasadnione co do zasady, a jego uwzględnienie jedynie w niewielkiej części wynikało m.in. z wartości wskazanych w opiniach biegłych, postawa pozwanej nie pozwoliła dokonać wyceny roszczeń powodów według stawek rynkowych dzierżawy obiektów infrastruktury technicznej {inną metodą a zatem wymagało wiadomości specjalnych, którymi powodowie wcześniej nie dysponowali oraz było spowodowane okolicznościami przedstawionymi przez pozwanych dopiero na etapie procesu, pomimo wcześniejszego wniosku o zawezwanie do próby ugodowej.

W konsekwencji wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz powodów solidarnie od pozwanej (...) sp. z o.o. dodatkowo kwoty 1 496,38 złotych z odsetkami ustawowymi liczonymi od 19.07.2011 r. do dnia zapłaty, z tym, że od 1.01.2016r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie wraz z kosztami zastępstwa procesowego przed sądem I instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, zmianę pkt 3, 7, 8 wyroku poprzez nieobciążanie powodów kosztami procesu, w szczególności w zakresie kwot po 940 złotych tytułem kosztów postępowania zażaleniowego oraz kwoty 1 200 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego pozwanej (...) sp. z o.o. oraz kosztami opinii biegłych ponad uiszczoną zaliczkę, oraz o zasądzenie od pozwanej (...) sp. z o.o. na

rzecz powodów solidarnie kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwani wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna.

Za zasadny w szczególności należy uznać zarzut, że Sąd Okręgowy bezpodstawnie przyjął, iż roszczenie powodów dotyczące wynagrodzenia za bezumowne korzystanie jest związane z prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą.

Powodowie wskazali, że od stycznia 2016 roku nie prowadzą działalności rolniczej. Wykazali także dołączonymi do apelacji dokumentami, że w dniu 11.01.2016 r. powodowie zawarli ze swoim synem umowę dzierżawy całego gospodarstwa, w tym działek będących przedmiotem niniejszej sprawy. Wobec zaprzestania działalności rolniczej powódka uzyskała prawo do emerytury rolniczej z KRUS, co potwierdza decyzja z 3.02.2016 r. Powód zaś nadal widnieje w KRUS jako domownik syna K. S.. Za ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego można uznać pogląd, że roszczenie o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z gruntu nie jest roszczeniem okresowym (orzeczenia SN z dnia 17 VI. 1957 r., II CR 202/56, OSNCP 1959, poz. 11 oraz uchwała z dnia 24 października 1972 r., III CZP 70/72, OSNC 1973, z. 6, poz. 102). Powodowie do czasu zapadnięcia wyroku przez Sądem I instancji nie otrzymywali od pozwanych żadnych środków z tego tytułu.

Sąd Najwyższy w uchwale powiększonego składu sędziów z 14 maja 1998 r. (III CZP 12/98) stwierdził, że o działalności gospodarczej przedsiębiorcy można mówić wtedy, gdy dokonuje on czynności wchodzących w zakres jego działalności gospodarczej, tj. takich czynności, które powstają w funkcjonalnym związku z tą działalnością i są realizacją zadań danego przedsiębiorstwa w celu osiągnięcia określonej korzyści.

Poszukując odpowiedzi na pytanie czy konkretne roszczenie przedsiębiorcy jest związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą przyjąć należy, że będzie tak zawsze wtedy, gdy wykazuje ono związek funkcjonalny z tą działalnością. Kodeks cywilny nie zawiera ustawowej definicji działalności gospodarczej.

Jeżeli przedsiębiorca dochodzi wynagrodzenia naprawienia wyrządzonej mu szkody, albo roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, czy jak w rozważnym stanie faktycznym wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z należącej do niego nieruchomości, to roszczenia te będą związane z prowadzoną przez niego działalnością, jeżeli uzyskane w ten sposób środki przeznaczy na prowadzenie działalności gospodarczej. Tylko gdyby w konkretnym stanie faktycznym wykazano, że uzyskane w ten sposób przychody przedsiębiorca przeznacza na inne cele niż związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, można by uznać, że w takiej sytuacji jego roszczenie nie jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Dowód taki może być stosunkowo łatwy w przypadku przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną, która przeznaczy uzyskane z realizacji opisanych wyżej roszczeń środki na zaspokojenie własnych potrzeb lub potrzeb bliskich, a nie na działalność gospodarczą. W konsekwencji należało przyjąć tu 10-letni termin przedawnienia roszczenia.

Zgodnie z opinią biegłego J. W. (tabela na str.4 opinii) wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z wyżej wymienionych działek w wartości nominalnej wynosi łącznie 1 461,29 zł (253,43 + (...),26 + 21,90 + 121,12 + 49,58). Z powyższego tytułu Sąd Apelacyjny na podstawie powołanych przez Sąd Okręgowy przepisów zasądził na rzecz powodów łącznie kwotę 494,91 złotych, a zatem przyjmując za Sądem, że powodom należy się wynagrodzenie w wartości nominalnej i odejmując już zasądzone kwoty od przysługującego powodom roszczenia należało zasądzić na rzecz powodów dalszą kwotę 966,38 złotych (1 461,29 - 494,91= 966,38).

Niewątpliwie też zasadnie powodowie wywodzą, że decyzja administracyjna – stanowiąca podstawę przyjęcia działania pozwanych w dobrej wierze - dotyczyła jedynie linii niskiego napięcia. Przez działkę oznaczoną nr (...)

natomiast przebiega jedynie linia średniego napięcia (str.17 opinii biegłego W.). Podobnie zresztą jak przez sąsiednie działki nr (...) w stosunku do których roszczenie powodów zostało przez Sąd Okręgowy uwzględnione. Zgodnie z opinią biegłego W. (str. 4) wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z tej działki w okresie 1.08.2001 do 31.10.2011 w wartości nominalnej wynosi łącznie 544,34 złotych

Zasadnie, aczkolwiek tylko w części powodowie zakwestionowali rozstrzygnięcie o kosztach procesu.

Przy wartości zaskarżenia wynoszącej 45 300 zł pełnomocnik spółki (...) SA winien otrzymać za prowadzenie sprawy wynagrodzenie wynoszące zgodnie z § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (j.t. Dz. U. z 2013 r. poz. 490) 2 400 zł a za postępowanie zażaleniowe przy wartości zaskarżenia poniżej 10 000 zł na podstawie § 6 pkt 4 w zw. z § 12 ust. 2 pkt 2 cyt. Rozporządzenia - 600 zł. Nadto pozwany ten poniósł koszty opłaty od zażalenia w wysokości 40 zł i opłaty skarbowej w wysokości 17 zł. Łącznie daje to sumę 3057 zł.

Przy wartości zaskarżenia wynoszącej 75 500 zł pełnomocnik spółki (...) spółka z o.o. winien otrzymać za prowadzenie sprawy wynagrodzenie wynoszące zgodnie z § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (j.t. Dz. U. z 2013 r. poz. 490) 3 600 zł a za postępowanie zażaleniowe – jak wskazano wyżej - 600 zł. Nadto pozwany ten poniósł koszty opłaty od zażalenia w wysokości 40 zł i opłaty skarbowej w wysokości 17 zł. Łącznie daje to sumę 4 257 zł.

Nie było także podstaw do ściągnięcia od powodów kosztów sądowych wyłożonych przez Skarb Państwa. Powodowie zostali zwolnieni (częściowo) od kosztów sądowych. Zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (j.t. Dz. U. z 2016 r. poz.623) kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąża przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. Taka sytuacja nie ma miejsca w niniejszym przypadku. Zgodnie natomiast z ustępem 2 pkt 1 tego artykułu koszty nieobciążające przeciwnika sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji nakazuje ściągnąć z roszczenia zasądzonego na rzecz strony, której czynność spowodowała ich powstanie. Sąd z możliwości stworzonej tym przepisem nie skorzystał. Nie było zatem podstaw do ściągnięcia tych kosztów od powodów. Artykuł 113 ust. 2 tej ustawy bowiem ogranicza dopuszczalność ściągnięcia należnych Skarbowi Państwa kosztów sądowych wyłącznie z zasądzonego roszczenia. Tym samym oznacza to niedopuszczalność egzekwowania tych kosztów z innego - niż zasądzone roszczenie - majątku powodów.

Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie powołanych wyżej przepisów i art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 sentencji.

Sąd Apelacyjny natomiast podzielił pogląd Sądu Okręgowego, co do braku podstaw zastosowania w niniejszym przypadku normy zawartej w art. 102 k.p.c.

Ustawodawca przyznaje sądowi pewną swobodę w zasądzaniu kosztów procesu, gdy stosowaniu zasady odpowiedzialności za wynik sporu (art. 98 k.p.c.) sprzeciwiają się względy słuszności, co właśnie wyraża się stwierdzeniem, że w przypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów (art. 102 k.p.c.). Przepis ten znajduje zastosowanie w sytuacji, gdy sąd uwzględniając szczególne okoliczności sprawy uznaje za zasadne odstępianie od obciążania nimi strony.

Jednakże przepis art. 102 k.p.c. nie może być rozszerzająco wykładany. Nie może, w szczególności taką wyłączną podstawą być trudna sytuacja majątkowa strony zobowiązanej do zwrotu kosztów stronie przeciwnej. Przeciwno takiemu pogładowi przemawia też treść art. 108 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach

cywilnych zgodnie z którym zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi.

Warto w tym miejscu także zaznaczyć, że zgodnie z zaleceniem nr R (81) 7 dotyczącym środków ułatwiających dostęp do wymiaru sprawiedliwości, przyjętym przez Komitet Ministrów w dniu 14 maja 1981 r., powinno być zasadą, że -- z wyjątkiem szczególnych okoliczności -- strona wygrywająca otrzymuje od strony przegrywającej zwrot sum rozsądnie wydatkowanych na koszty postępowania i honoraria adwokackie (cyt. za Standardy Prawne Rady Europy. Zalecenia, Tom IV, Sądownictwo, Warszawa 1998, s. 215).

Wobec powyższego Sąd apelację na podstawie art. 385 k.p.c. w pozostałej części oddalił.

Zważywszy, że postępowanie apelacyjne, co do meritum skierowane przeciwko (...) sp. z o.o. powodowie wygrali w całości na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. należało zasądzić na ich rzecz zwrot kosztów tego postępowania. Na koszty te składają się koszty opłaty od apelacji w wysokości 75 zł i koszty zastępstwa procesowego, które na podstawie § zw. z § 2 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. poz. 1804 ze zm.) należało ustalić na 240 zł

Maciej Rozpędowski Jan Futro Małgorzata Kaźmierczak